

***З ІСТОРІЇ
СВІТОВОЇ
ДРАМАТУРГІЇ***

***ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКА
ДРАМА***

Драма

Драма (грец. дрѣма, буквально – дія) один з трьох родів літератури (поряд з епосом і лірикою). Особливість драми полягає в тому, що вона відтворює об'єктивний світ у дії, поєднуючи в собі епічно-сценічне зображення подій та їх ліричне переживання персонажами. Маючи своїми коренями народні обрядові дії, драма водночас є основою театрального мистецтва й одним із літературних родів.

Драмі притаманна глибока конфліктність; її першооснова – напружене і дієве переживання людьми соціально-історичних або “одвічних” загальнолюдських протиріч.

<http://mnogoslow.ru/slovo/slovo032926.html>

Шановні читачі!

З представленою надалі літературою ви можете ознайомитись у читальному залі факультету іноземних мов.

Драма як жанр

Драма як жанр, насамперед, відтворює приватне життя людей, але її головна мета – не осміяння людських характерів і вдач, а зображення особистості в її драматичних відносинах із суспільством. Драма тяжіє до відтворення гострих протиріч і колізій, але її конфлікти не настільки напружені, як у трагедії.

Її інтерес до соціальної практики, моральних ідеалів суспільства, до психології звичайної людини сприяв розвитку реалістичних початків в європейському мистецтві.

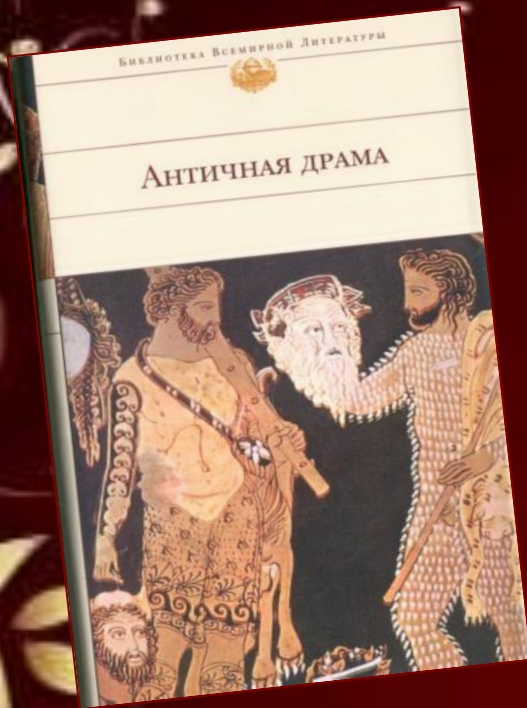
Передвістя драматичного жанру виявляються вже в античній (наприклад, у Евріпіда) і, особливо, в ренесансній драматургії. Проте, як самостійний жанр драма склалася у XVIII ст. у просвітителів (*міщанська драма* Д. Дідро, Л.С. Мерсьє у Франції, Г.Е. Лессінга у Німеччині).

Надалі внутрішній драматизм згущується, благополучна розв'язка зустрічається все рідше, а герой, як правило, залишається у розладі як із суспільством, так і з самим собою. Як результат, в середині XX ст. провідною залишається *психологічна драма* (Б. Шоу, Б. Брехт).

Протягом всієї історії драми існують *трагедія* і *комедія*; для середньовіччя характерні *містерія*, *міраклі*, *мораліте*.

Пізніше виникають *мелодрама*, *фарс*, *водевіль*.

У сучасній зарубіжній драмі важливу роль відведено *трагікомедії*.

Антична драма

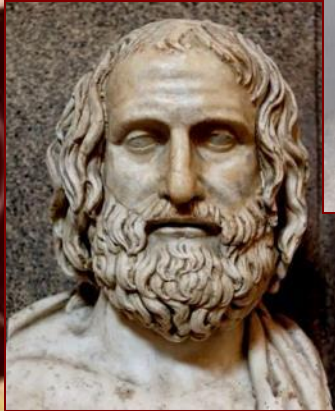
Біля витоків європейської драми була творчість давньогрецьких та давньоримських письменників.

Батьківщиною драми вважається Давня Греція з її обрядами на честь богів – заступників землеробства (Деметри, Кори, Діоніса). Ці обряди були першими зразками драматичного дійства, та іноді перетворювались на культову дію.

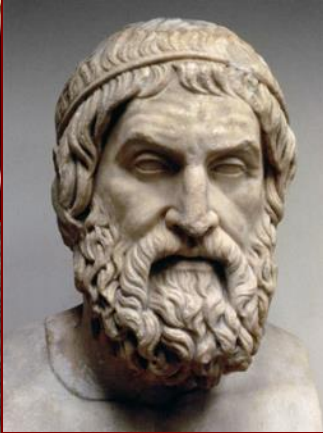
З обрядових ігор і пісень на честь культу Діоніса, що бере початок від заспівувань дифірамбів та фалічних пісень, що прославляли плодоносні сили природи, відокремились три жанри давньогрецької драми:
ТРАГЕДІЯ (“пісня козлів”),
КОМЕДІЯ (“пісня космосу”),
САТИРА (названа через хор, що складався з сатурів).

<http://17v-euro-lit.niv.ru/17v-euro-lit/drama-lit-enc/antichnaya-drama.htm>

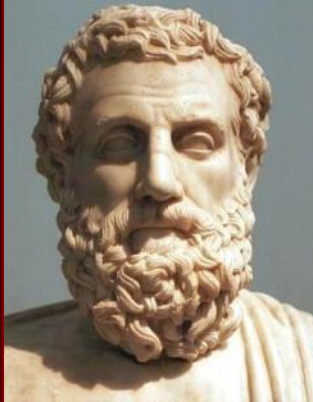

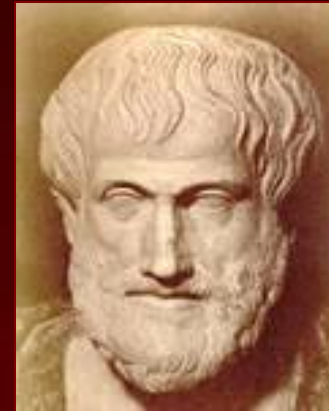
Евріпід

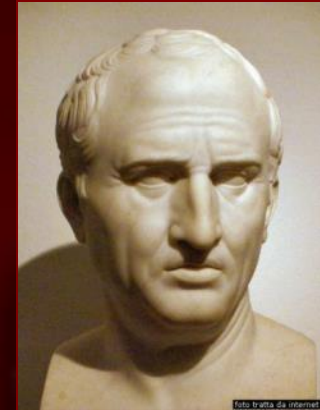
Софокл

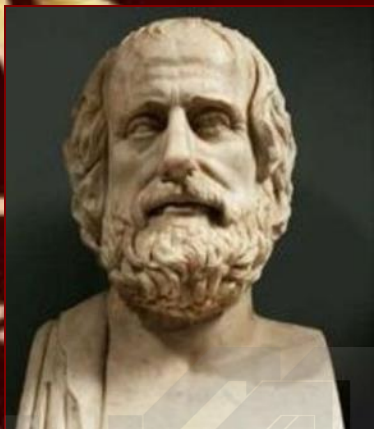
Есхіл

Аристотель

Плавт

Арістофан

Свого найвищого розквіту давньогрецька драма досягла у творчості трьох великих трагіків V ст. до н.е.

Есхіла, Софокла, Евріпіда і комедіографа Арістофана.

Давньоримська драма представлена у творчості Плавта, Теренція і Сенеки, який першим створив драму для читання.

Першим теоретиком драми вважається Аристотель, який у "Поетиці" розглядав вплив зображальної і текстової складових драматичного мистецтва.

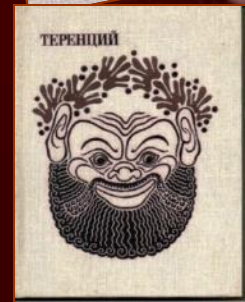
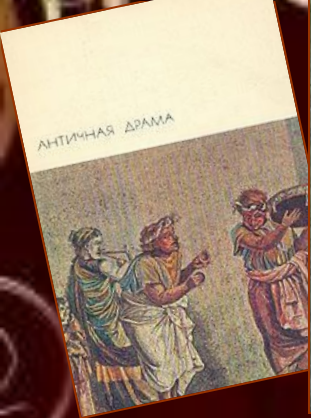
http://philologos.narod.ru/classics/aristotel_poe.htm

Теренцій

Сенека

- Античная драма / пер. с древнегр. и лат. – М. : Худож. лит., 1970. – 767 с.
- Античная литература. Греция : хрестоматия / сост. Н. А. Федоров, В. И. Мирошенкова. – 2-е изд. – М. : Высш. шк., 2002. – 879 с.
- Есхіл. Трагедії / Есхіл ; пер. з давньогр. А. Содомори, Б. Тена. – К. : Дніпро, 1990. – 318 с.
- Софокл. Трагедии / Софокл ; пер. с древнегр. С. В. Шервинского, вступ. ст. В. Ярхо. – М. : Худож. лит., 1988. – 495 с.
- Софокл. Эдип в колонне. Антигона / Софокл ; пер. с древнегр. С. Шервинского, Н. Познякова. – Калининград : Янтар. сказ, 1997. – 222 с.
- Еврипид. Трагедии : в 2 т. / пер. с древнегр. И. Анненского, С. Шервинского. – М. : Худож. лит., 1969.
- Арістофан. Комедії / Арістофан. – К. : Дніпро, 1980. – 508 с. – (Вершины світового письменства).
- Античная литература. Рим: хрестоматия / сост. Н. А. Федоров, В. И. Мирошенкова. – 4-е изд. – М. : Высш. шк., 2003. – 720 с.
- Плавт. Комедии / Плавт. – М. : Искусство, 1987. – Т. 1. – 672 с.
- Теренций. Комедии / Теренций. – М. : Искусство, 1988. – 480 с.

Драма Середньовіччя

За часів Середньовіччя драма набула релігійно-повчального характеру та отримала назву *літургійної драми*.

Вона виникла у надрах церкви та прагнула до пишних й урочистих обрядів. Середньовічна драма ввібрала важливі епізоди християнської історії. Вистави, які розігрувались прямо у храмі під час пасхальних та різдвяних свят, представляли собою інсценізацію біблійних сюжетів та входили до складу церковної служби. Під час виконання хоралів було прийнято включати діалоги, з яких потім склалися невеликі сценки, що перемежовувались зі співом солістів і хору.

<http://17v-euro-lit.niv.ru/17v-euro-lit/drama-lit-enc/srednevekovaya-drama.htm>

Хрестоматія по літературі Середньовіччя. – СПб. : Азбука класика, 2003. – Т. 2 : Роман і повість. Поэзия, Эпос. Драма. Данте. – 640 с.

Ян ван Ейк «Благовіщення»
Картина за мотивами
літургійної драми *Missa Aurea*

Драма Відродження та Бароко

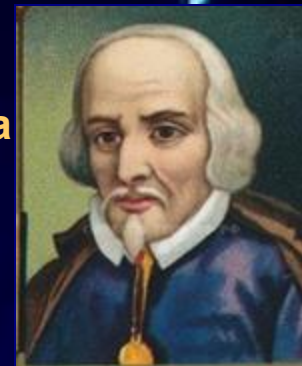
Маски dell' arte

Театр dell' arte

“Золоте століття” європейської драми уособлює англійська та іспанська ренесансна і барокова драма.

У драмі доби Відродження втілились висота і трагедійність ренесансної особистості, її титанізм і подвійність, її свобода від богів і залежність від пристрастей і влади грошей.

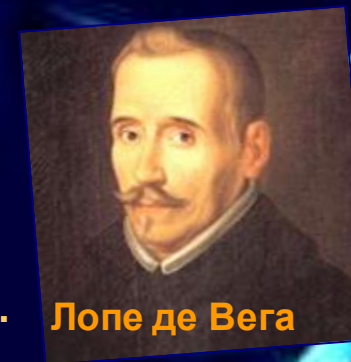

Педро Кальдерон

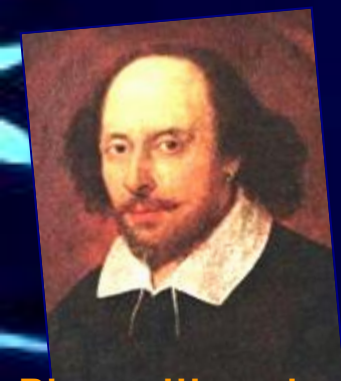
В Італії складаються основні форми ренесансної драми (класична комедія і трагедія, commedia dell' arte); в Іспанії та в Англії особливої напруги досягає процес створення барокової драми.

Кальдерон і Шекспір – найвидатніші європейські драматурги епохи Бароко.

Визначну роль в історії європейської драми зіграла іспанська барокова драма XVI–XVII століть (Лопе де Вега, Педро Кальдерон, Тірсо де Моліна та ін.).

Лопе де Вега

Вільям Шекспір

Театр Шекспіра

Театр бароко

Театр Лопе де Вега

<http://17v-euro-lit.niv.ru/17v-euro-lit/drama-lit-enc/drama-renessansa.htm>

<http://17v-euro-lit.niv.ru/17v-euro-lit/drama-lit-enc/ispanskaya-drama.htm>

Испанский театр / Лопе де Вега, Тирсо де Молина, Хуан Руис де Аларкон, Педро Кальдерон, Агустин Морето; пер с исп. – М. : Худож. лит., 1969. – 822 с., илл. Диего Веласкеса.

“Вилла Медичи”

“Менины”

“Сдача Бреды”

Лопе де Вега Избранные драматические произведения / Лопе де Вега. – М. : Искусство, 1955. – 826 с.

“Собака на сене”

“Валенсианская вдова”

“Учитель танцев”

Драма Класицизму

П'єр Корнель

Жан Расін

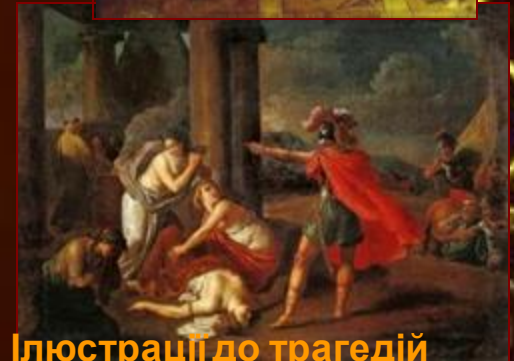
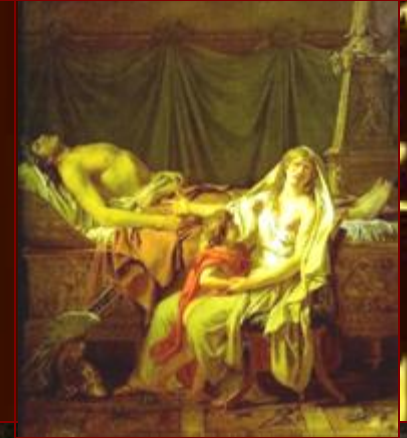

Жан Батист Мольєр

Класикою стала драма французького класицизму, яка відзначалася, насамперед, нормативністю, підпорядковуючись певним правилам (правило трьох єдностей – місця, дії та часу; чітка композиція, поділ персонажів на позитивні та негативні). Трагедії П. Корнеля і Ж. Расіна глибоко розгорнули конфлікт особистісного почуття і боргу перед нацією і державою.

“Висока комедія” Мольєра, яка схожа на трагедію за напруженням пристрастей, поєднувала традиції народного видовища з принципом класицистської типізації, а його сатира на суспільні вади відзначалась життєрадісністю.

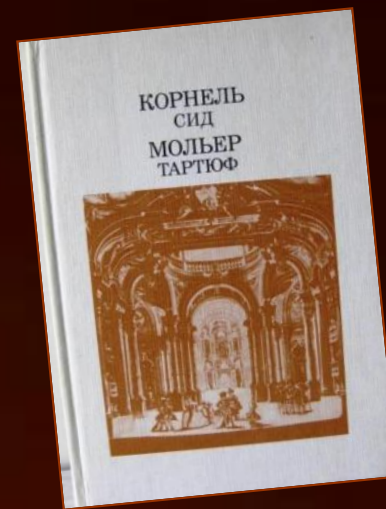
<http://17v-euro-lit.niv.ru/17v-euro-lit/drama-lit-enc/klassicheskaya-drama.htm>

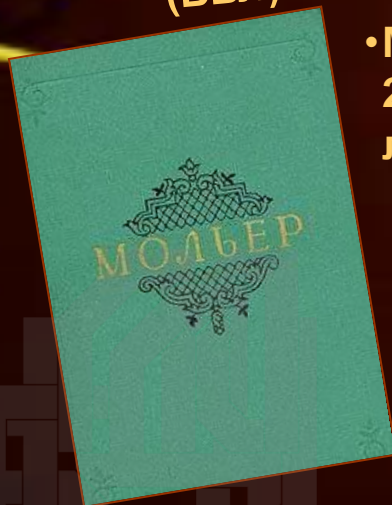
Ілюстрації до трагедій Корнеля і Расіна

• Театр французского классицизма. Пьер Корнель. Жан Расин / пер. с фр. – М. : Худож. лит., 1970. – 608 с. – (БВЛ).

• Корнель П. Сид. Мольер Ж.-Б. Тартюф, или Обманщик / П. Корнель, Ж.-Б. Мольер. – М. : Просвещение, 1987. – 176 с.

• Мольер Ж.-Б. Собрание сочинений : в 2 т. / Ж.-Б. Мольер. – М. : Госиздат худож. лит., 1957.

• Мольер Ж.-Б. Комедии / Ж.-Б. Мольер. – М. : Искусство, 1954. – 598 с.

Драма Просвітництва

За доби Просвітництва відбулася демократизація драми та її мови, яка звільнилася від нормативності і піддала сумніву універсальність норм класицизму.

Ідеї та конфлікти епохи втілились в драматургії Г.Е. Лессінга, Д. Дідро, П.О. Бомарше.

У другій половині XVIII ст. у Франції та Німеччині драма також сформувалась як жанр (так звана *міщанська драма*), головними героями якої стали представники середнього класу. Крім трагедії та комедії з'явилися нові жанри – соціально-побутова драма, міщанська драма, сатирична драма, мелодрама.

Тоді ж стрімко розвинувся італійський театр на чолі з К. Гольдоні та К. Гоцци.

<http://17v-euro-lit.niv.ru/17v-euro-lit/drama-lit-enc/burzhuaznaya-drama.htm>

Дені Дідро

Карло Гольдоні

Готхольд Ефраїм Лессінг

Карло Гоцци

П'єр Огюстен Бомарше

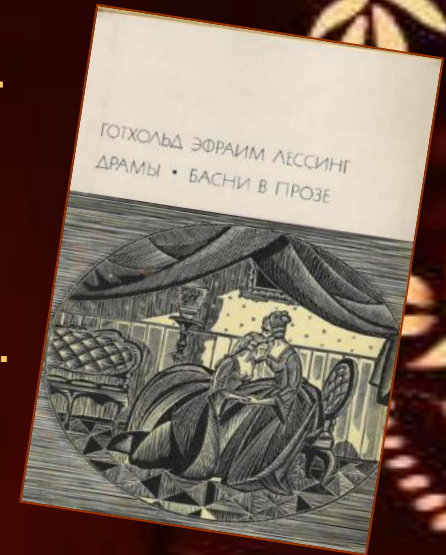
Міщанська драма

Вітторіо Альф'єрі

- Бомарше П. О. Драматические произведения. Мемуары / П. О. Бомарше ; пер. с фр. – М. : Худож. лит., 1971. – 543 с. – (БВЛ).

- Лессинг Г. Э. Драмы. Басни в прозе / Г. Э. Лессинг ; пер. с нем. – М. : Худож. лит., 1973. – 511 с. – (БВЛ).

- Гольдони К. Комедии. Гоцци К. Комедии. Альфьери В. Трагедии / Карло Гольдони, Карло Гоцци, Витторио Альфьери ; пер. с итал. – М. : Худож. лит., 1971. – 799 с. – (БВЛ).

Сцена з п'єси К. Гольдоні "Труффальдіно із Бергамо" на сцені Маріупольського драматичного театру

Драма Романтизму

На початку ХІХ ст. драматична система зазнала значних змін у творчості романтиків.

Передвісниці романтичної драми – ранні п'єси Ф. Шиллера та І.В. Гете; їх пізня драматургія періоду “веймарського класицизму” явила зразки драми масштабних ідей і усвідомленого історичного сенсу.

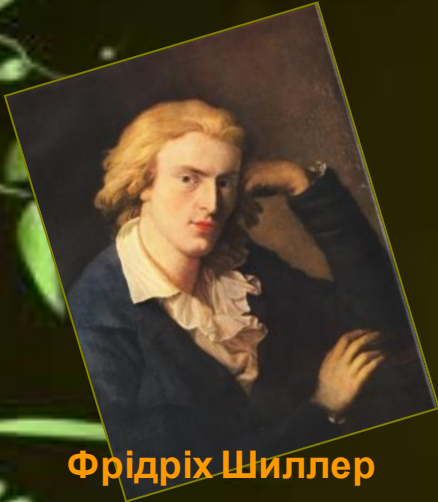
Найбільш змістовну драматургію створювали Г. Клейст, Д.Г. Байрон, П. Шеллі, В. Гюго.

Пафос свободи особистості і протест проти “буржуазності” наділялися яскравими та динамічними подіями, зазвичай легендарними або історичними, під натхненний ліризм монологів і діалогів.

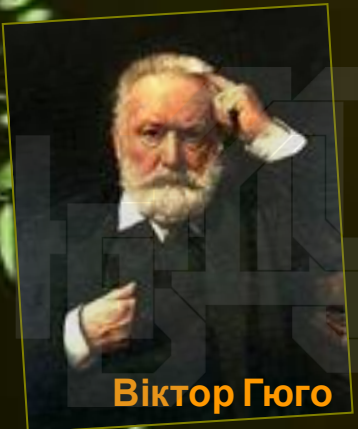
<http://17v-euro-lit.niv.ru/17v-euro-lit/drama-lit-enc/romanticheskaya-drama.htm>

Іоганн Вольфганг Гете

Фрідріх Шиллер

Віктор Гюго

Джордж Гордон Байрон

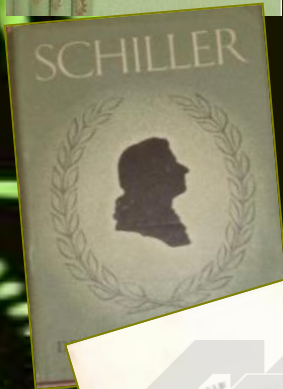
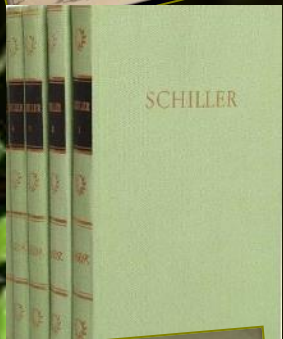

Генріх Клейст

Персі Біші Шеллі

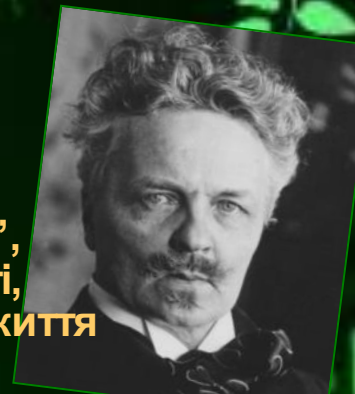
- Гете И. В. Фауст / И. В. Гете ; пер. с нем. – М. : Худож. лит., 1969. – 511 с. – (БВЛ).
- Schillers Werke : in fünf banden. – Volksverlag Weimar. 1959.
- Schiller F. Dramen / F. Schiller. – М. : Verlag fur fremdsprachige literatur, 1949. – 639 s.
- Шиллер Ф. Драмы. Стихотворения / Ф. Шиллер ; пер. с нем. – М. : Худож. лит., 1972. – 479 с. – (БВЛ).
- Байрон Дж. Г. Паломничество Чайльд-Гарольда. Дон Жуан / Дж. Г. Байрон. – М. : Худож. лит., 1972. – 864 с. – (БВЛ).
- Гюго В. Собрание сочинений в 10 т. / В. Гюго. – М. : Правда, 1972.
- Клейст Г. фон Драмы. Новеллы / Г. фон Клейст ; пер. с нем. – М. : Худож. лит., 1969. – 624 с. – (БВЛ).
- Шелли П. Б. Избранные произведения / П. Б. Шелли. – М. : Рипод классик, 1998. – 800 с.

“Нова драма” кін. ХІХ – поч. ХХ ст.

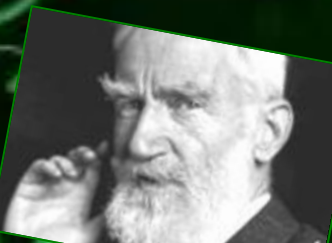

Генрік Ібсен

Август
Стріндберг

На межі ХІХ–ХХ ст. з’являється так звана “нова драма”, яка максимально наблизилася до тогочасної дійсності, внутрішнього світу людини, показала загальну трагедію життя особистості та людства. Прагнучи розкрити ідейні та моральні проблеми епохи, митці дедалі більше звертались до модернізму, який відкривав нові обрії для мистецтва.

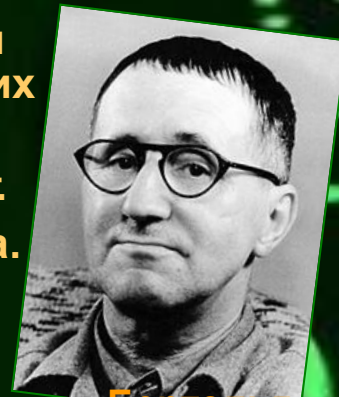
Бернард Шоу

Біля джерел “*нової драми*” стояли Г. Ібсен, К. Гамсун, А. Стріндберг, А. Чехов, Б. Шоу, М. Метерлінк, чії твори зосереджували увагу на гострих соціально-філософських і моральних конфліктах.

Б. Шоу створює «драму ідей», яку пізніше розвив Б. Брехт. Відокремлюється символістська драматургія М. Метерлінка.

У ІІ пол. ХХ ст. розвиваються драма-притча (М. Фріш, Ф. Дюрренматт), драма абсурду (С. Беккет та ін.).

“Нова драма” засвідчила початок докорінної перебудови драматургії, яка тривала протягом усього ХХ століття.

Бертольд
Брехт

Моріс Метерлінк

Сцени з п’єси М. Метерлінка “Сліпці”
на сцені Маріупольського драматичного театру

Епічний театр
Брехта

- Ибсен Г. Драмы. Стихотворения / Г. Ибсен ; пер. с норв. – М. : Худож. лит., 1972. – 816 с. – (БВЛ).
- Стриденберг А. Избранные произведения : в 2 т. / А. Стриденберг. – М. : Худож. лит., 1986.
- Верхарн Э. Стихотворения. Зори. Метерлинк М. Пьесы / Э. Верхарн, М. Метерлинк. – М. : Худож. лит., 1972. – 608 с. – (БВЛ).
- Брехт Б. Стихотворения. Рассказы. Пьесы / Б. Брехт ; пер. с нем. – М. : Худож. лит., 1972. – 816 с. – (БВЛ).
- Копелов Л. Брехт / Л. Копелов. – М. : Мол. гвардия, 1966. – 431 с. – (ЖЗЛ).
- Шоу Б. Полное собрание пьес : в 6 т. / Б. Шоу. – Л. : Искусство ЛО, 1980.
- Шоу Б. Пьесы / Б. Шоу. – М. : Правда, 1981. – 387 с.

Загальні праці з теорії й історії драми

- Бояджиев Г. От Софокла до Брехта за сорок театральних вечеров / Г. Бояджиев. – 2-е изд. – М. : Просвещение, 1981. – 336 с.
- Введение в литературоведение. Литературное произведение: основные понятия и термины / под ред. Л. В. Чернец. – М. : Академия, 2000. – 556 с.
- Волков И. Ф. Теория литературы : учеб. пособие / И. Ф. Волков. – М. : Просвещение ; ВЛАДОС, 1995. – 256 с.
- Вступ до літературознавства : хрестоматія / упоряд. Н. І. Бернадська. – К. : Либідь, 1965. – 256 с.
- Галич О. Теорія літератури / О. Галич, В. Назарець, Є. Васильєв ; за наук. ред. О. Галича. – К. : Либідь, 2001. – 488 с.
- Кобзар О. І. Драма: еволюція жанру : матеріали до оглядового уроку / О. І. Кобзар // Всесвіт. літ. в серед. навч. закладах України. – 2005. – № 10. – С. 38–40.

- **Лексикон загального та порівняльного літературознавства / керівн. проекту А. Волков. – Чернівці : Золоті литаври, 2001. – 636 с.**
- **Ніколенко О. М. Основні тенденції розвитку оновленої драматургії кінця XIX – початку XX століть : матеріал для вчителя / О. М. Ніколенко // Всесвіт. літ. в серед. навч. закладах України. – 2006. – № 4. – С. 9–12.**
- **Основні тенденції розвитку драматургії кінця XIX – початку XX століття // Зарубіж. літ. в навч. закладах. – 1999. – № 11. – С. 48.**
- **Родина Т. М. Драма / Т. М. Родина // БСЭ / гл. ред. А. М. Прохоров. – М. : Совет. енцикл., 1972. – Т. 8 : Дебитор–эвкалипт. – С. 479–481.**
- **Ткаченко А. Мистецтво слова / А. Ткаченко. – К. : ВГЦ «Київ. ун-т», 2003. – 448 с.**
- **Хализев В. Е. Теория литературы : учеб. изд. / В. Е. Хализев. – М. : Высш. шк., 1999. – 398 с.**
- **Хороб С. Українська і західноєвропейська драма : поетика діалогу і реплік / С. Хороб // Зарубіж. літ. в навч. закладах. – 2003. – № 3. – С. 48–52 ; № 6. – С. 53–56.**

*Дякую
за увагу!*

*Виставку підготувала провідний бібліотекар
читального залу факультету іноземних мов
наукової бібліотеки
Маріупольського державного університету
Ачко Лариса Олександрівна*